

Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

ЗВІТ
про результати відвідування
державної установи
«Закарпатська установа виконання покарань (№ 9)»
01.08.2024

м. Ужгород, 2024

I. ВСТУП

Для виконання функцій національного превентивного механізму (далі – НПМ) відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання, на підставі статей 13, 19¹, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», 01.08.2024 групою НПМ здійснено відвідування державної установи «Закарпатська установа виконання покарань (№ 9)» (далі – УВП, установа) (фото 1).

Відвідування здійснювали члени групи НПМ:

Чижмар Ганна Миколаївна, головний спеціаліст Відділу сприяння роботі регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (керівник групи НПМ);

Кацьора Андріана Іванівна, головний спеціаліст Відділу сприяння роботі регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

Талабішка Михайло Михайлович, представник громадської організації.

Установа знаходиться за адресою: Закарпатська область, місто Ужгород, вулиця Довженка, будинок 8А.

УВП є установою закритого типу та відповідно до законодавства здійснює правозастосовні та правоохоронні функції. В установі функціонує: сектор максимального рівня безпеки для тримання чоловіків, засуджених до довічного позбавлення волі, слідчий ізолятор та сектор для засуджених до позбавлення волі осіб, переданих в Україну для відбування покарання, а також осіб, стосовно яких компетентним органом іноземної держави прийнято рішення про їх видачу в Україну (екстрадицію).

Начальник установи – Микитюк Віталій Васильович (на посаді з 25.04.2024).

Штатна чисельність персоналу установи складається із 163 посади (станом на 01.08.2024 загальний некомплект складає 18 %).

Планове наповнення установи – 504 особи.

У день відвідування в УВП перебувало 474 ув'язнених та засуджених.

Представникам групи НПМ забезпечено реалізацію права на безперешкодне потрапляння до місця несвободи та проведення конфіденційного опитування засуджених та ув'язнених установи.

Скарг від осіб, які утримуються в установі, на умови тримання, катування, інші жорстокі, нелюдські або такі, що принижують гідність, види поводження та покарання не надходило.

Групою НПМ проведено опитування 56 ув'язнених та засуджених.

Попередні зауваження.

Попереднє відвідування УВП групою НПМ здійснено 07.03.2024.

За результатами попереднього відвідування установи встановлено наступні порушення:

порушення права на приватність, а саме, в окремих камерах ліжка розташовані впритул одне до одного, що не забезпечує особистого простору ув'язненим;

неналежні матеріально-побутові умови у камерах №№ 32, 35, 39, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 68, 70, 74 та інших, що потребують проведення ремонтних робіт. Стіни та стеля зазначених камер вологі та вкриті пліснявою, в окремих камерах сантехнічне обладнання фізично зношене та потребує заміни;

скарги на роботу Закарпатської міської медичної частини № 9 філії державної установи «Центр охорони здоров'я Державної кримінально-виконавчої служби України» в Чернівецькій, Івано-Франківській, Закарпатській та Тернопільській областях (далі – медична частина №9) щодо надання невчасної та не якісної медичної допомоги;

туалети в деяких камерних приміщеннях не обладнані дверцятами, у зв'язку із чим в'язні змушені їх завішувати різноманітними речами для усамітнення.

Рекомендації, надані за результатом попереднього відвідування, виконані частково.

На базі установи функціонує Закарпатська міська медична частина № 9 філії державної установи «Центр охорони здоров'я Державної кримінально-виконавчої служби України» в Чернівецькій, Івано-Франківській, Закарпатській та Тернопільській областях (далі – медична частина), яка забезпечує надання первинної лікувально-профілактичної допомоги засудженим та обладнана сучасним стоматологічним устаткуванням, апаратом УЗД.

Умови тримання ув'язнених в установі приведено у відповідність до вимог статті 92 Кримінально-виконавчого кодексу України, статті 8 Закону України «Про попереднє ув'язнення» (далі – Закон) в частині дотримання умов ізоляції та вимог щодо роздільного тримання чоловіків і жінок, осіб, які раніше відбували покарання в місцях позбавлення волі, окремо від осіб, які не перебували в місцях позбавлення волі; встановлено роздільне тримання неповнолітніх та дорослих; ізольовано від інших засуджених тримаються засуджені до довічного ув'язнення, а також іноземні громадяни.

Для покращення санітарно-гігієнічних умов в камерних приміщеннях, в яких утримуються жінки, продовжуються ремонтні роботи з облаштування душових кабін.

В установі створено та облаштовано камеру для тримання вагітних жінок та жінок з дітьми віком до трьох років. Засуджені жінки з дітьми та вагітні можуть перебувати у камері, яка більше схожа на житлову кімнату, в якій є два ліжка (доросле та дитяче), тумби, шафа для одягу, пеленальний столик, набір іграшок, прилади для приготування та розігрівання їжі, відгороджений санвузол з душовою кабінкою та доступ до гарячої води, що відповідає правилу 34.3. Європейських пенітенціарних правил.

Адміністрацією УВП забезпечено дотримання вимог Правил пожежної безпеки в Україні, затверджених наказом Міністерства внутрішніх справ України від 30.12.2014 № 1417.

Здійснено косметичний ремонт коридорів режимного корпусу та проведено заміну електричної проводки в режимному корпусі із встановленням на кожне камерне приміщення окремого автоматичного вимикача та силового кабелю.

Також створено належні умови перебування в кімнатах для довготривалих побачень, які обладнані кухнею, спальною та дитячою кімнатами.

Крім того, здійснено ремонтні роботи в кімнаті для проведення обшуків новоприбулих, в камерах збірного відділення, в кімнаті видачі посилок та отримання передач.

Також здійснено поточний ремонт даху режимного корпусу установи, введено в експлуатацію камерні приміщення з поліпшеними умовами тримання та облаштовано кімнату для зайняття спортом.

Проведено капітальний ремонт у камерних приміщеннях №№ 80, 81, 92, 91, 31 та трьох спальних приміщень відділення засуджених, які залишені в УВП для робіт з господарського обслуговування, з дотриманням вимог забезпечення індивідуального простору.

У більшості камерних приміщень туалети обладнано дверцятами для забезпечення приватності.

У душових кімнатах для ув'язнених та засуджених забезпечено дотримання вимог статті 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод щодо дотримання права на приватність (обладнано перегородки, душові кабінки забезпечено шторками) (фото 2).

В УВП утримувані особи забезпечуються триразовим гарячим харчуванням відповідно до Норм харчування осіб, які тримаються в установах виконання покарань, слідчих ізоляторах Державної кримінально-виконавчої служби, ізоляторах тимчасового тримання, приймальниках-розподільниках та інших приймальниках Національної поліції, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 16.06.1992 № 336.

У прогулянкових двориках та гуртожитку для засуджених, залишених для робіт з господарського обслуговування, облаштовано куточки з наочною інформацією та основними суспільними подіями.

В установі організовано навчальний процес для неповнолітніх утримуваних. Навчання проводять вчителі Ужгородського ліцею № 8 Ужгородської міської ради Закарпатської області.

Додержання прав засуджених до позбавлення волі осіб, переданих в Україну для відбування покарання, а також осіб, стосовно яких компетентним органом іноземної держави прийнято рішення про їх видачу в Україну (екстрадицію).

Для тримання осіб, переданих в Україну для відбування покарання, а також осіб, стосовно яких компетентним органом іноземної держави прийнято рішення про їх видачу в Україну (екстрадицію) виділено два камерних

приміщення № 18 та 21, у яких проведено ремонтні роботи та створено умови, що відповідають українським та міжнародним стандартам. Це включає в себе особистий простір площею не менше 4 квадратних метрів без урахування санвузла (фото 3-11).

Під час відвідування у камерних приміщеннях № 18 та 21 не перебувало осіб, переданих в Україну для відбування покарання, а також осіб, стосовно яких компетентним органом іноземної держави прийнято рішення про їх видачу в Україну (екстрадицію).

Камера № 18 облаштована для утримання 4 осіб, камера № 21 облаштована для утримання 4 осіб.

Загальна площа камери № 18 становить 26,8 м², жила площа (без урахування санвузла з рукомийником) – 22,81 м², площа відгородженого санвузла – 3,99 м². Загальна площа камери № 21 становить 27,43 м², жила площа (без урахування санвузла з рукомийником) – 24,03 м², площа відгородженого санвузла – 3,4 м².

Санвузли знаходяться в належному санітарному стані та обладнані відповідно до норм забезпечення.

Для екстрадиційних осіб облаштовано кімнату для відеоконференцзв'язку, користування інтернетом та IP-телефонією (фото 12, 13).

Особи, які утримуватимуться у цих камерних приміщеннях, матимуть вільний доступ до природнього освітлення. Камери забезпечені штучним освітленням та вентиляцією. Штучного освітлення в камері достатньо для того, щоб ув'язнені могли писати або читати у темну пору доби без шкоди для зору.

Крім того, додатково встановлені джерела живлення дозволяють забезпечувати автономну роботу камерних приміщень № 18 та 21 у разі відключення електроенергії.

Лазне-пральне обслуговування утримуваних в установі здійснюється у порядку, встановленому Положенням про організацію лазне-прального обслуговування осіб, які тримаються в установах виконання покарань та слідчих ізоляторах, затвердженим наказом Міністерства юстиції України від 08.06.2012 № 849/5, а саме:

щотижневе миття у лазні з обов'язковою заміною натільної та постільної білизни, рушників;

прання натільної та постільної білизни, рушників, речового, санітарно-господарського та іншого майна (крім шкарпеток);

ремонт натільної та постільної білизни;

дезінфекція (дезінсекція) речового майна та постільних речей;

надання перукарських послуг;

забезпечення милом, пральним порошком та іншими миючими засобами для лазне-пральних, санітарно-гігієнічних та туалетних потреб згідно з установленими законодавством нормами.

Таким чином особи, які перебуватимуть у камерних приміщеннях № 18 та 21, також матимуть можливість доступу до лазне-прального обслуговування.

Щодо можливості фізичної активності та відпочинку за межами камер, то відповідно до чинного законодавства України, засуджені (ув'язнені) мають право на щоденну прогулянку на свіжому повітрі тривалістю не менше однієї години. Більше того, в УВП передбачена можливість займатися фізичними вправами та активно проводити час за межами камер. В установі облаштовано 9 прогулянкових двориків.

Таким чином особи, які перебуватимуть у камерних приміщень № 18 та 21, також матимуть можливість доступу до прогулянок на свіжому повітрі. Вказані камери ізольовані одна від одної та відгороджені від основного режимного корпусу ґратами.

Слід зазначити, що установа ніколи не зазнавала впливу збройного конфлікту, що триває. Більше того, установа обладнана захисною спорудою (укриттям) для забезпечення безпеки утримуваних осіб та персоналу. Укриття обладнане системою повітряної фільтрації у разі хімічного чи радіаційного забруднення, у ньому наявний санвузол, питна вода та аптечки (фото 14,15).

II. ФАКТИ, ВИЯВЛЕНІ ПІД ЧАС ВІДВІДУВАННЯ.

Порушення права на захист від катування та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання (стаття 5 Загальної декларації прав людини, стаття 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, стаття 28 Конституції України).

1. Відповідно до вимог статті 1 Європейської конвенції про запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню у 1987 році створено Європейський комітет з питань запобігання катувань чи нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження чи покарання, для здійснення інспекцій місць позбавлення волі з метою захисту утримуваних осіб від катування та інших форм жорстокого поводження. 24 січня 1997 року відбулась ратифікація вищезазначеного міжнародного договору Україною (набрання чинності відбулося 01.09.1997).

У статті 19 Закону України «Про міжнародні договори України» зазначено, що чинні міжнародні договори України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства і застосовуються у порядку, передбаченому для норм національного законодавства.

Відповідно до вимог національного законодавств на зовнішніх дверях камер для тримання засуджених до довічного позбавлення волі в установі розміщені поіменні карти з наданням інформації короткого опису кримінальних правопорушень, скоєних особами, які знаходяться в камерах.

Європейський комітет у пункті 52 доповіді Уряду України за наслідками візиту до України [CPT/Inf (2020) 40] зазначив, що слід зупинити таку практику, оскільки вона служить лише для стигматизації та ускладнення стосунків між засудженими до довічного позбавлення та працівниками установи.

Порушення права на гідні умови тримання (стаття 25 Загальної декларації прав людини).

2. У порушення вимог Глави 4 Розділу IX Правил внутрішнього розпорядку слідчих ізоляторів Державної кримінально-виконавчої служби України, затверджених наказом Міністерства юстиції України від 14.06.2019 № 1769/5 (далі – ПВР СІЗО), частина відвіданих камер установи потребують проведення поточного ремонту. Стіни та стеля зазначених камер вологі та вкриті пліснявою, в окремих камерах сантехнічне обладнання фізично зношене та потребує заміни.

3. В окремих камерних приміщеннях порушуються права в'язнів на приватність. Зокрема в камерах ліжка розташовані впритул одне до одного, що не забезпечує особистого простору в'язням та не відповідає правилу 18.1 Європейських пенітенціарних правил.

Туалети в деяких камерних приміщеннях не обладнані дверцятами, у зв'язку із чим в'язні змушені їх завішувати різноманітними речами для усамітнення, що може розцінюватися, як поведження, що принижує людську гідність, та не відповідає правилу 19.3 Європейських пенітенціарних правил (фото 15).

Порушення права на охорону здоров'я та медичну допомогу (стаття 25 Загальної декларації прав людини, стаття 49 Конституції України).

4. Під час проведення конфіденційного спілкування до групи НПМ зверталися ув'язнені та засуджені до довічного позбавлення волі, які скаржилися на роботу медичної частини, зокрема на те, що вони деякий час не можуть потрапити на прийом до медичних працівників.

Зазначене свідчить про неналежну взаємодію між працівниками медичної частини та працівниками установи, що не забезпечує надання вчасної та якісної медичної допомоги утримуваним особам.

III. РЕКОМЕНДАЦІЇ.

Міністерству юстиції України:

1. Переглянути практику використання поіменних карт з наданням інформації короткого опису кримінальних правопорушень у засуджених до довічного позбавлення волі;

2. Забезпечити надання вчасної та якісної медичної допомоги утримуваним особам у Закарпатській міській медичній частині № 9 філії державної установи «Центр охорони здоров'я Державної кримінально-виконавчої служби України» в Чернівецькій, Івано-Франківській, Закарпатській та Тернопільській областях.

Державній установі «Закарпатська установа виконання покарань (№9)»:

1. Забезпечити ув'язненим і засудженим побутові умови, що відповідатимуть правилам санітарії та гігієни;

2. Створити належні умов для реалізації права на приватність та особистий простір для усіх засуджених та ув'язнених.

До звіту додаються: фотознімки на 8 арк. в 1 прим.

Керівник групи НПМ
Головний спеціаліст Відділу сприяння
роботі регіональних представництв
Секретаріату Уповноваженого Верховної
Ради України з прав людини

Ганна ЧИЖМАР

**Фотознімки до звіту
Фото 1**

Фото 2

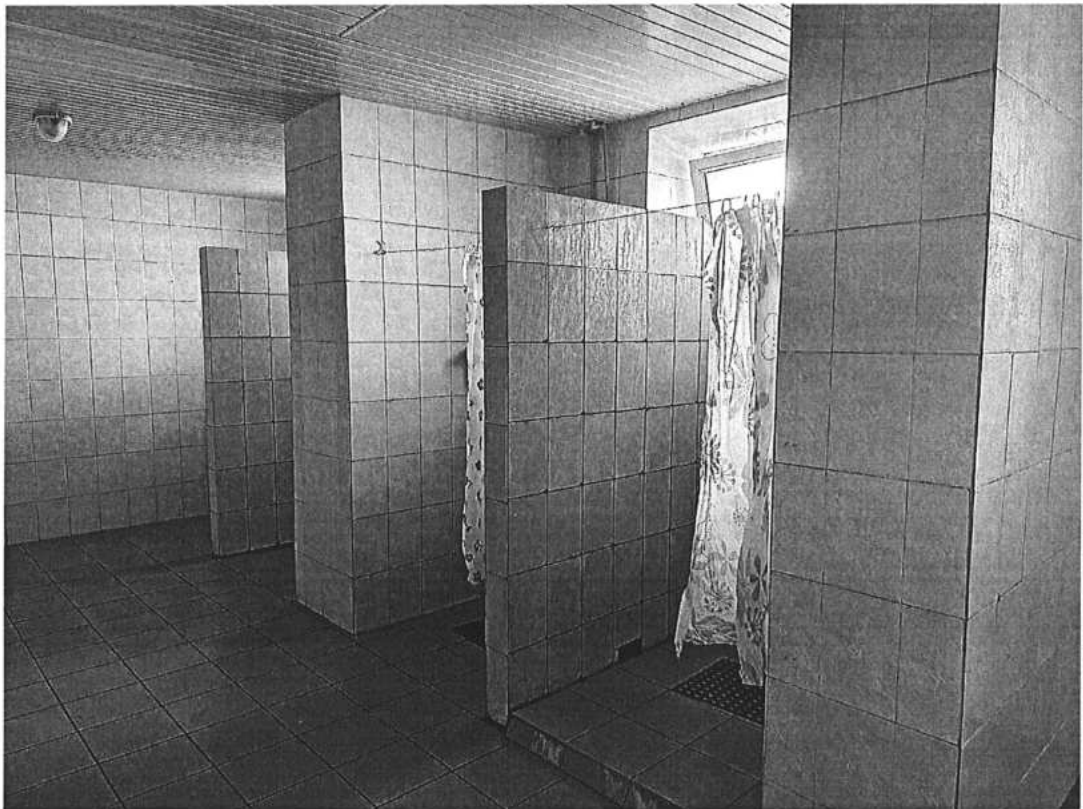

Фото 3

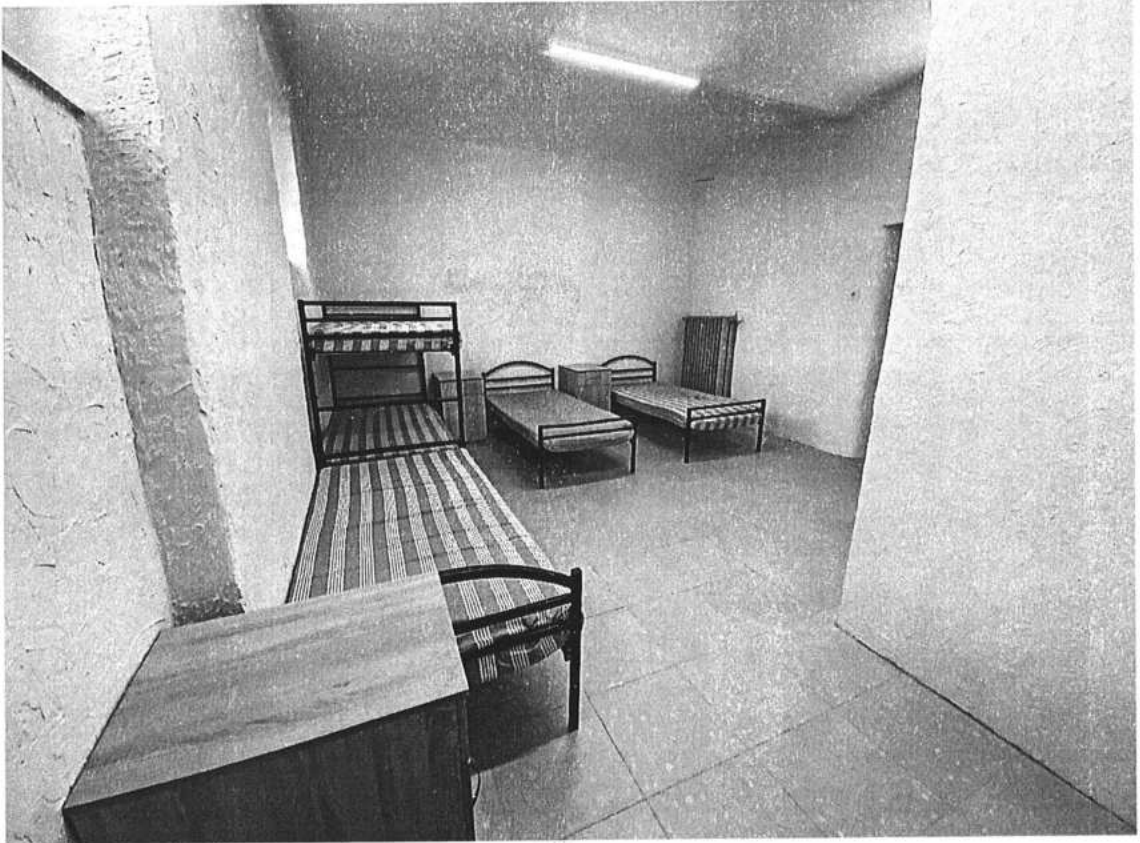

Фото 4

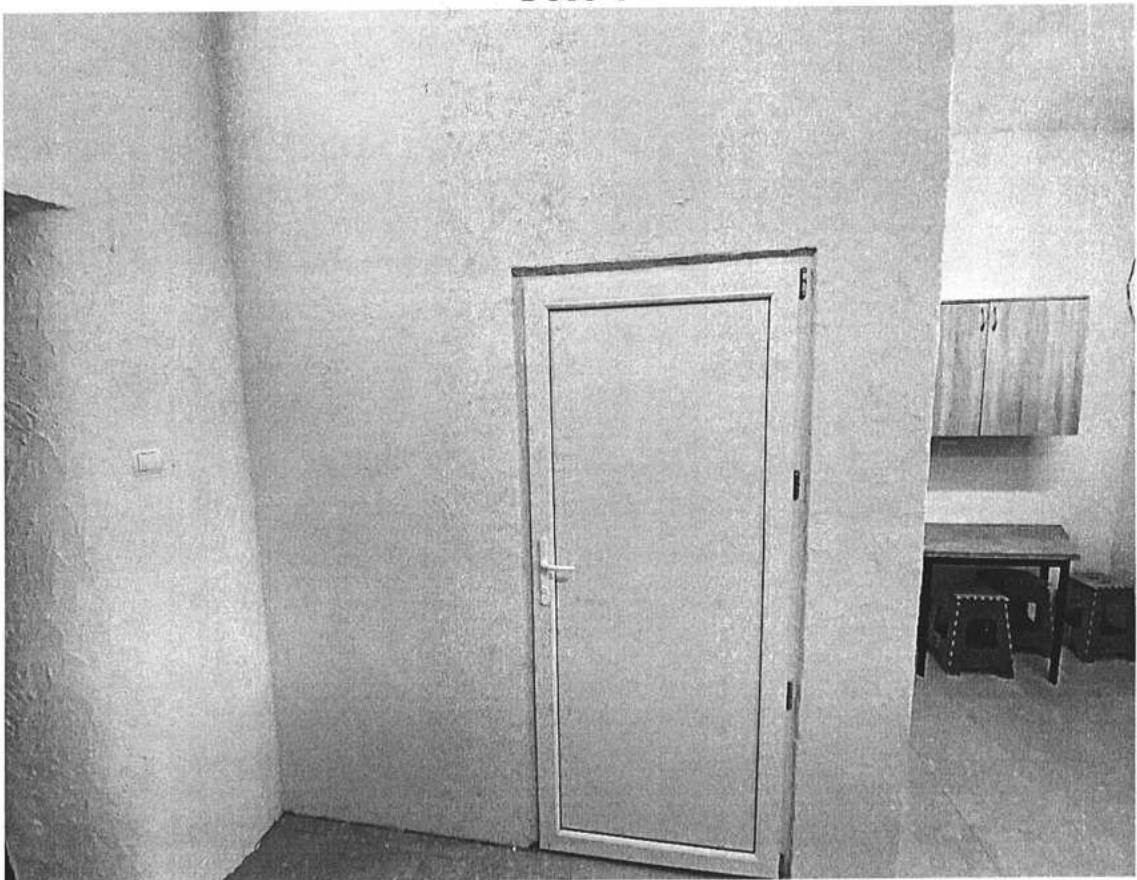

Фото 5

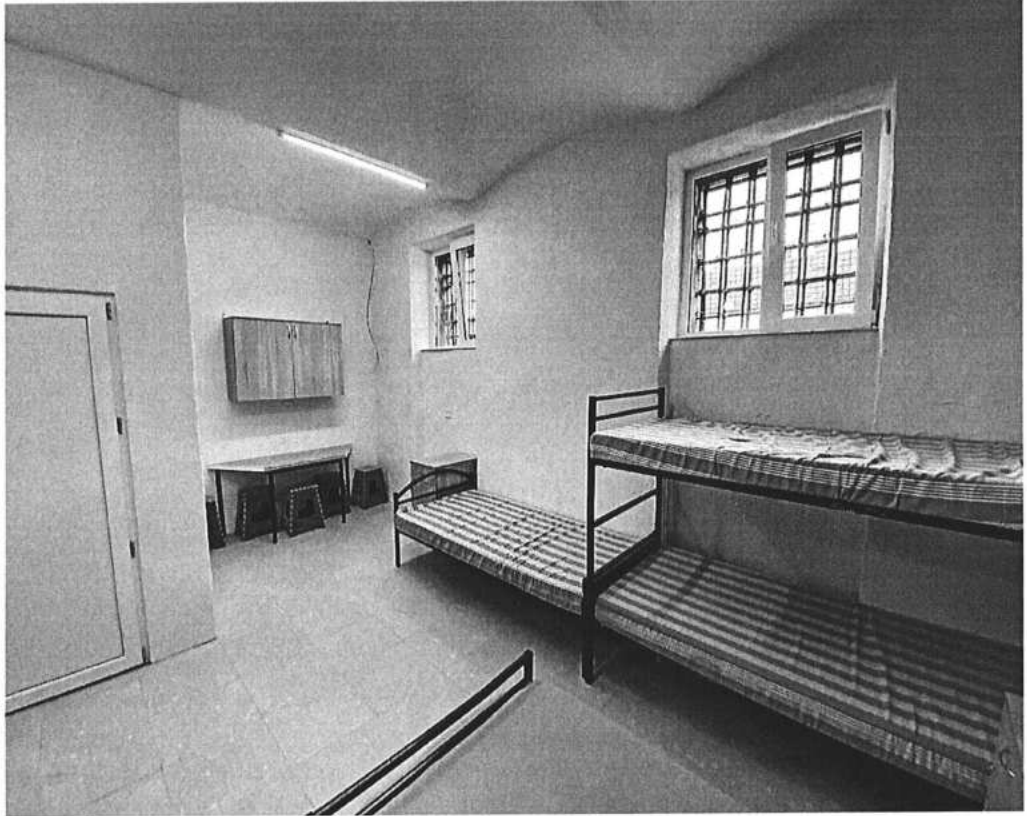
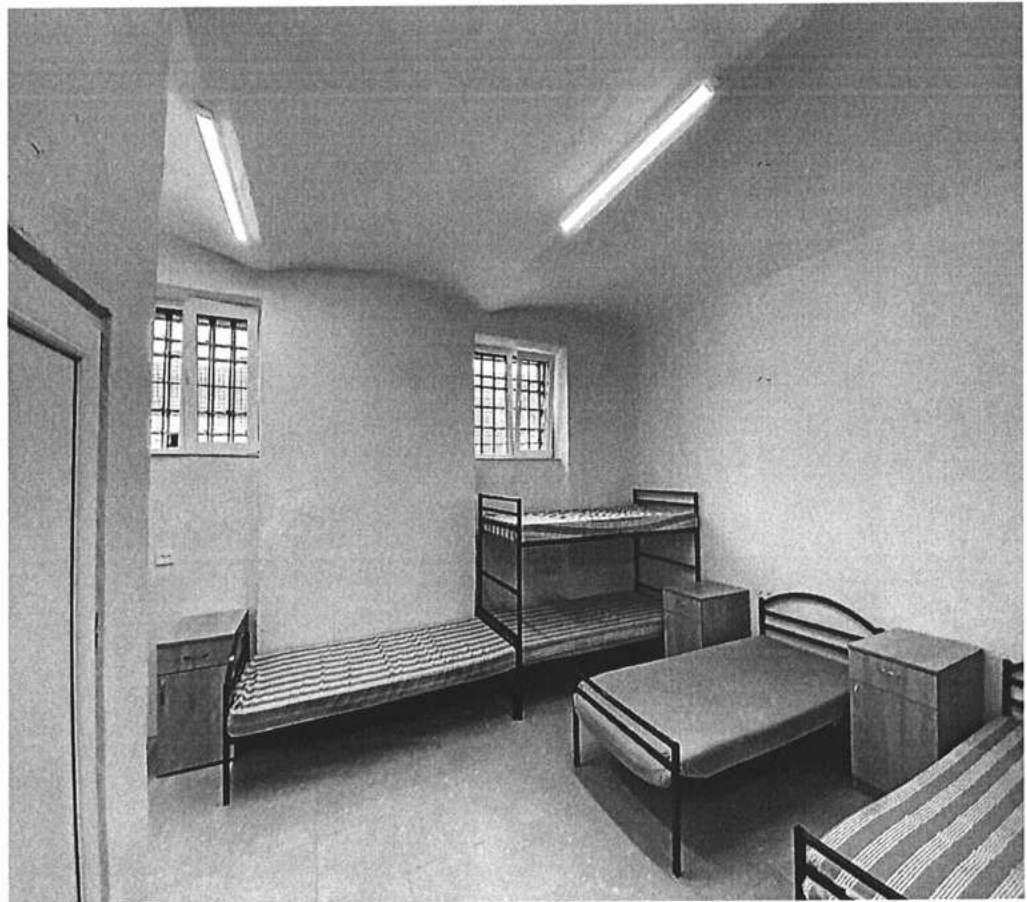

Фото 6

Φοτο 7

Φοτο 8

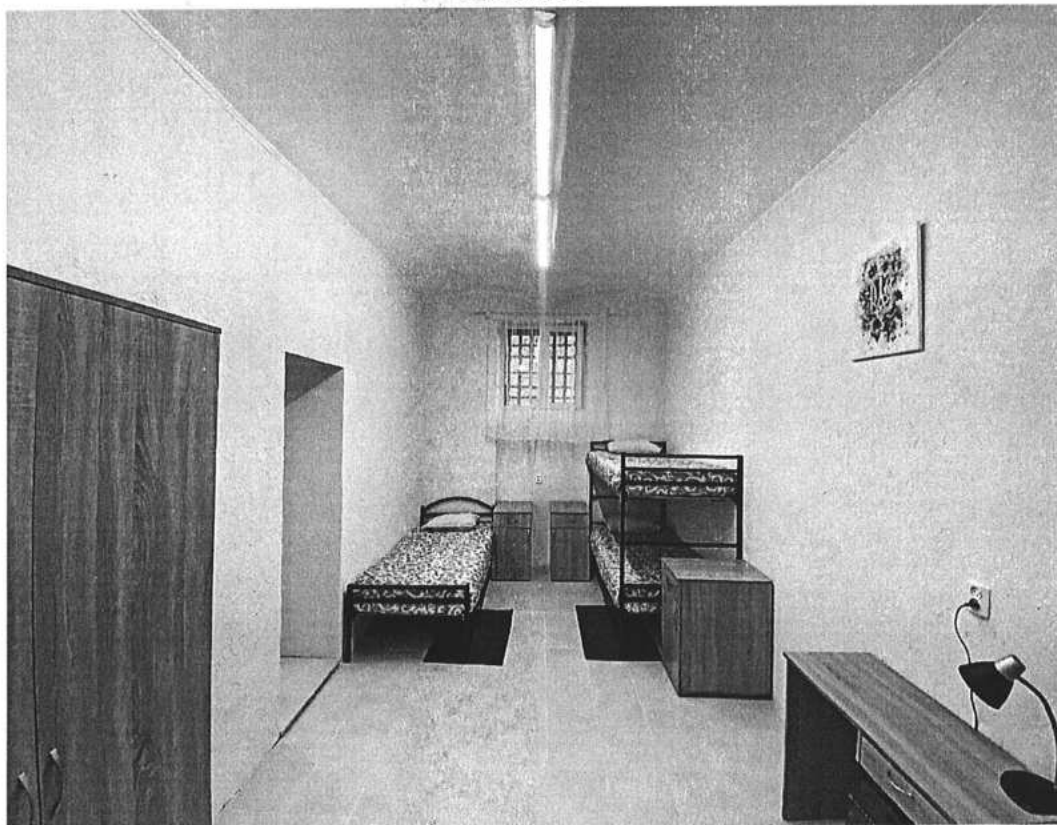

Фото 9

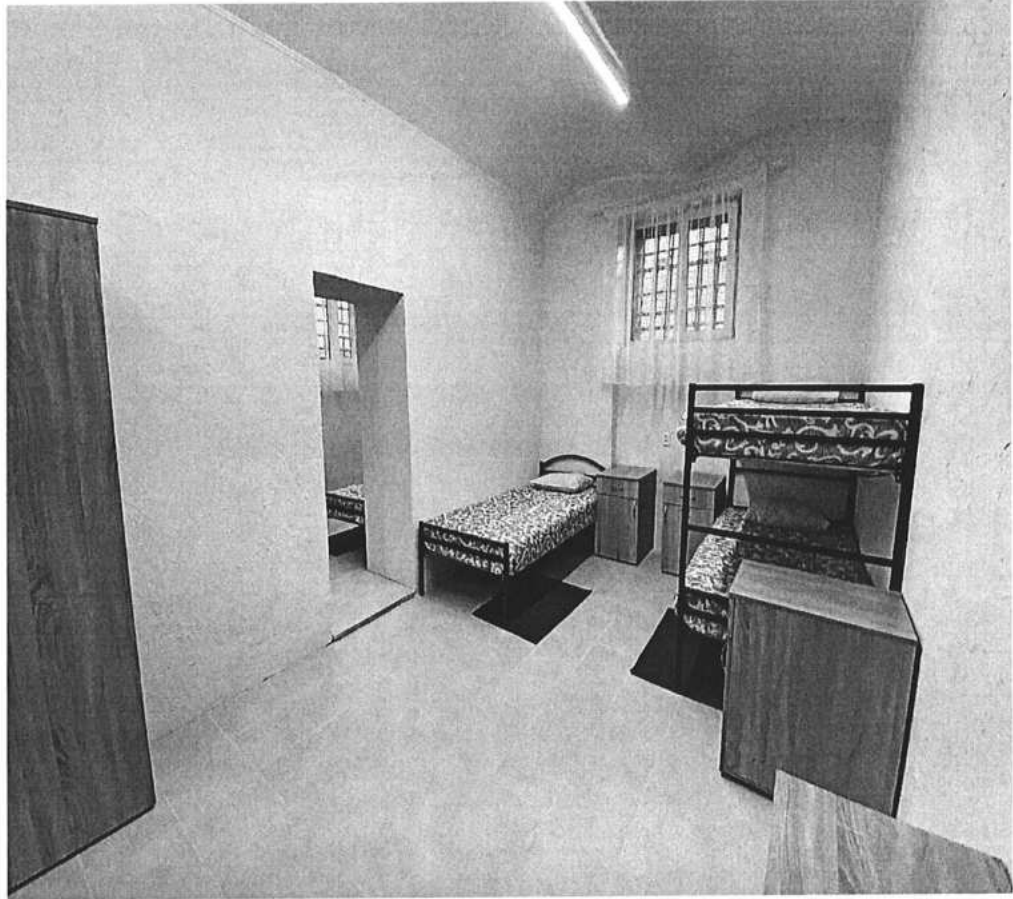
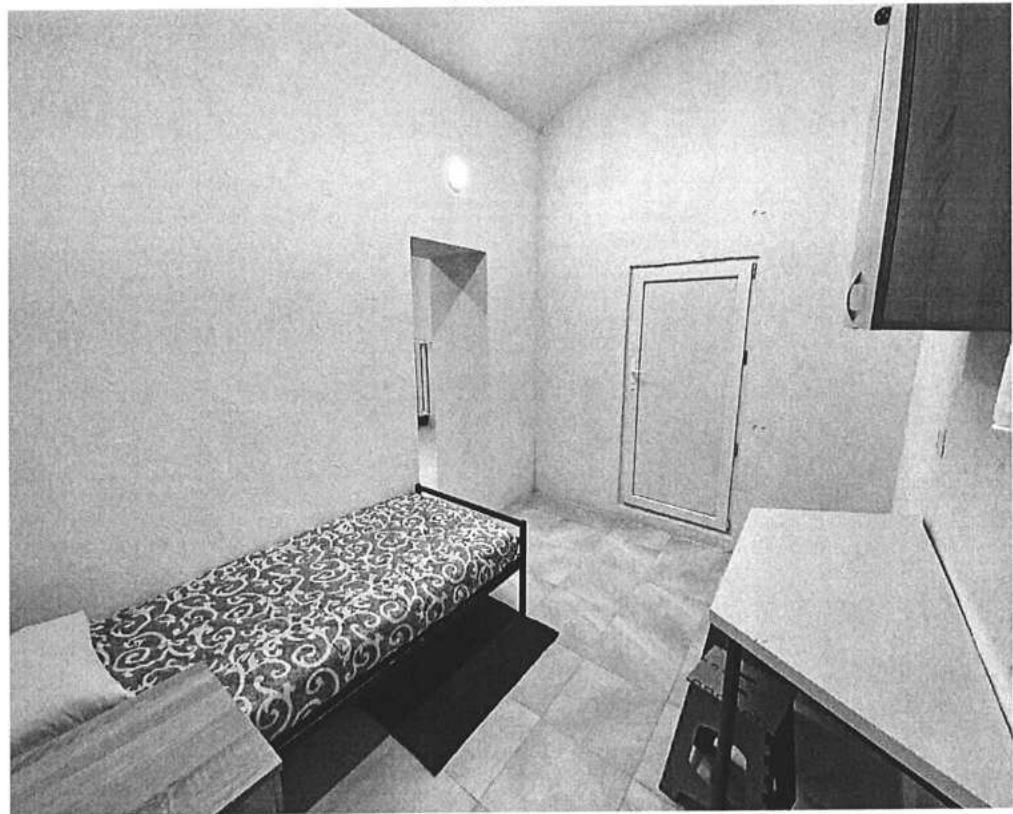
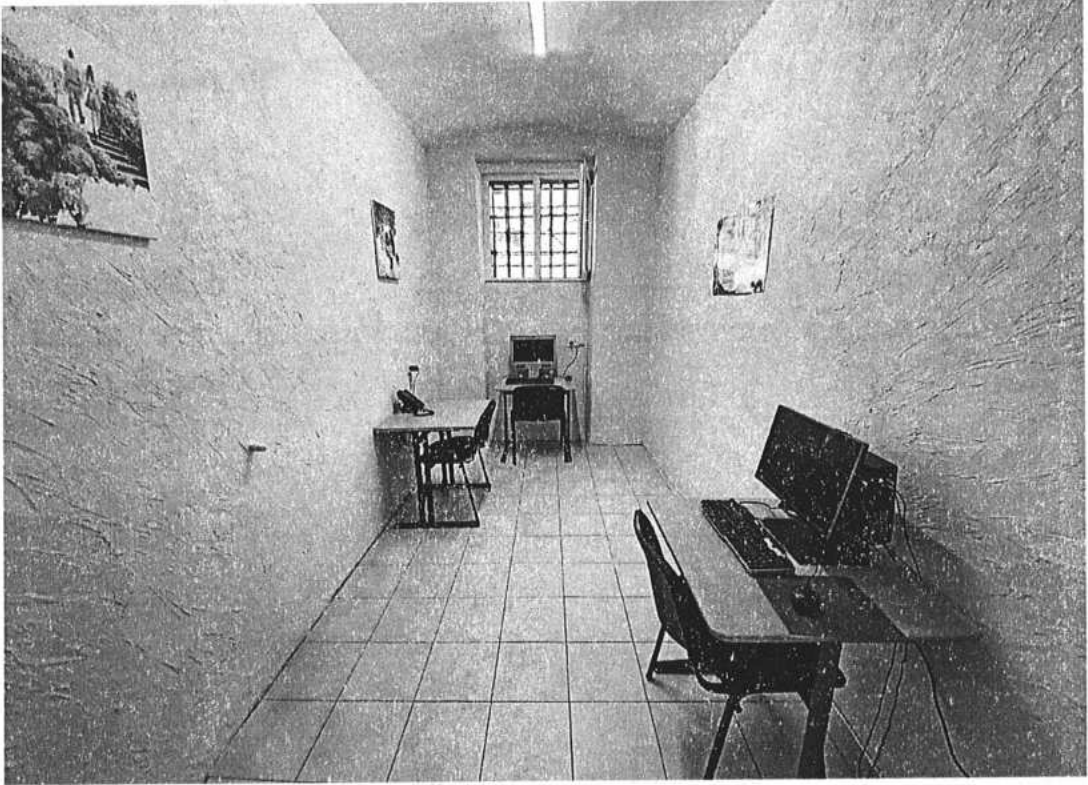

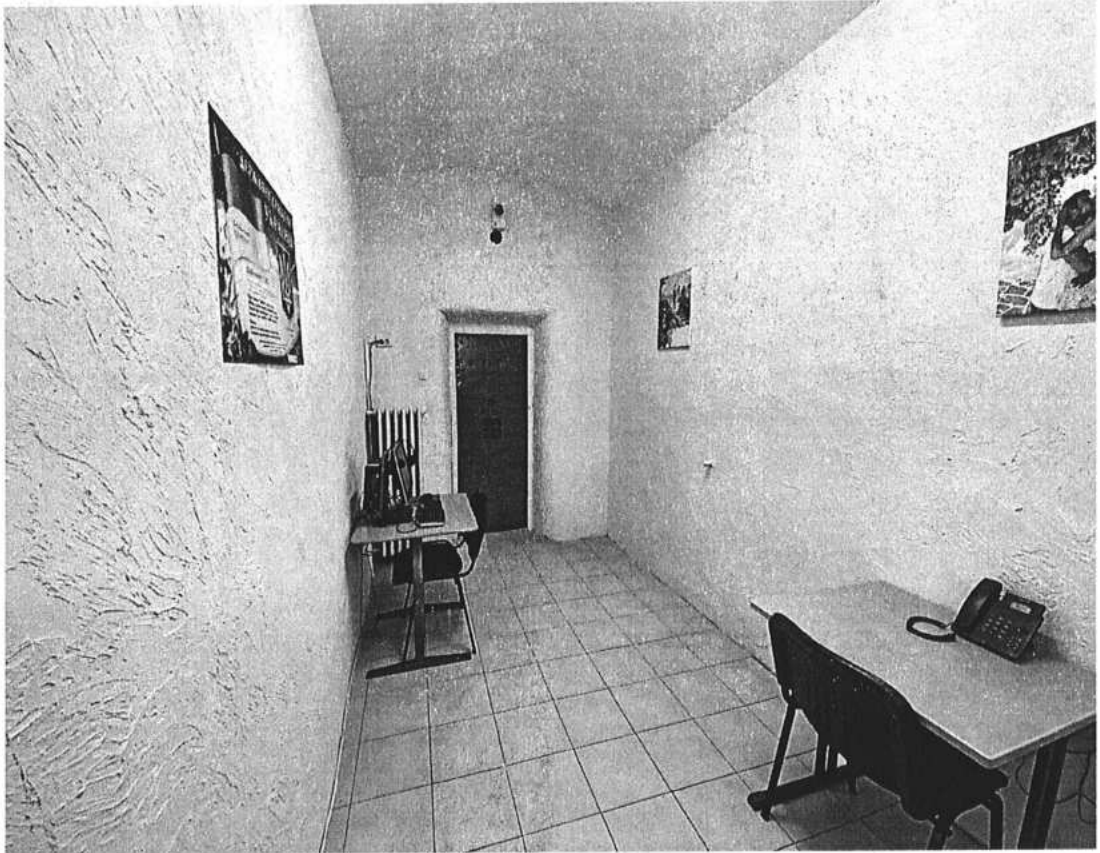
Фото 11

Φοτο 12

Φοτο 13

Φοτο 14

Φοτο 15

